

The relationship between board composition and environmental disclosures: A case study of listed companies in the market for alternative investment in Thailand

Sutira Limroscharoen¹, Prakaisang Sangaroon², Muttanachai Suttipun³

Received: 06/05/2019, Revised: 10/10/2019, Accepted: 13/11/2019

Abstract

This study aims to investigate the extent and level of environmental disclosures as well as examine the relationship between board composition and the level of environmental disclosures of listed companies in the Market for Alternative Investment (MAI) in Thailand. The secondary data were collected from the annual reports, financial statements and notes to financial statements from all 8 industries of listed companies in the MAI from the year 2012 to 2015. The sample group that satisfied the required conditions consists of 73 companies. Content analysis using word counts is a method used to quantify the level of environmental disclosures. Descriptive statistics and multiple regression analysis are used to analyze the data. The results indicate a continuous increase in the mean level of environmental disclosures from the year 2012 to 2015, with the most common environmental disclosures related to energy category. In terms of the relationship between board composition and the level of environmental disclosures of listed companies in the MAI, there is no relationship between such variables; nevertheless, this study found a significant negative relationship of the control variable, which is type of industry, and the level of environmental disclosures.

Keywords: Board Composition, Environmental Disclosures, Market for Alternative Investment

¹ Lecturer, Department of Accountancy, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University (Hat Yai Campus)
E-mail: sutira.l@psu.ac.th

² Student, Master of Accountancy Program, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University (Hat Yai Campus)

³ Lecturer, Department of Accountancy, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University (Hat Yai Campus)

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม:

กรณีศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอในประเทศไทย

สุธิรา ลิ้มรสเจริญ⁴, ประกายแสง แสงอรุณ⁵ และมัณฑชัย สุทธิพันธ์⁶

วันรับบทความ: 06/05/2562, วันแก้ไขบทความ: 10/10/2562, วันตอบรับบทความ: 13/11/2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขอบเขตและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม และทดสอบความสัมพันธ์ของลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอในประเทศไทย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานประจำปี งบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าเงื่อนไขมีจำนวน 73 บริษัทระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีการนับจำนวนคำ และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี และมีค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในหมวดพลังงานสูงที่สุดของทุกปี ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ การศึกษาครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว แต่การศึกษาพบความสัมพันธ์ของตัวแปรควบคุมที่ใช้คือ ประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: ลักษณะคณะกรรมการ การเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

⁴อาจารย์ภาควิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตหาดใหญ่)

E-mail: sutira.l@psu.ac.th

⁵นักศึกษาในหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตหาดใหญ่)

⁶อาจารย์ ภาควิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตหาดใหญ่)

บทนำ

ในโลกปัจจุบัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณทำให้ประชากรทุกคนต้องตระหนักถึงความสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการดำรงชีพของมนุษย์ทุกคนต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด จึงเป็นหน้าที่ของประชากรทุกคนในการรับผิดชอบต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะโดยวิธีการใด ๆ ในประเทศไทย มีการให้ความสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีการรณรงค์และสร้างกระแสความนิยมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นตลอดจนการมุ่งเน้นให้องค์กรภาคธุรกิจมีส่วนร่วมในการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเน้นย้ำการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ การอนุรักษ์ธรรมชาติ และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีการกำหนดบทลงโทษและกฎระเบียบข้อบังคับตามกฎหมาย องค์กรภาคธุรกิจจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความสนใจในการร่วมรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยการใส่ใจกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรงจะส่งผลต่อส่วนรวมในสังคม และทางอ้อมจะส่งผลให้ธุรกิจของตนเกิดภาพลักษณ์ที่ดี นอกเหนือจากการผลักดันให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติแล้วนั้นการกำกับดูแลกิจการที่ดีของประเทศไทย เป็นไปตามพระราชบัญญัติมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2544) ซึ่งใช้ในการควบคุมดูแลการบริหารงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอีกด้วย โดยต่อมาในปี พ.ศ. 2555 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อความทันสมัยและความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ASEAN Corporate Governance Scorecard (The Stock Exchange of Thailand, 2012) ซึ่งได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมในส่วนของแนวปฏิบัติที่ดี 5 หมวด ได้แก่ สิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งนำไปสู่ความเจริญเติบโตและการเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นในระยะยาว โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย จะเห็นได้ว่าประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญและมีความพยายามที่จะผลักดันให้มีการเปิดเผยข้อมูลทางการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงแนวทางการจัดการขององค์กรอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยเองไม่มีกฎหมายรับรองการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ยังมีความคลุมเครือเกี่ยวกับขอบเขต เนื้อหา และระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม Suttipun (2012: 49) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้องค์กรภาคธุรกิจเข้าใจว่าการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมเป็นอีกวิธีที่จะแสดงถึงความรับผิดชอบต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและแสดงเจตนาที่ดี

ให้สังคมเห็นว่าองค์กรภาคธุรกิจมีความใส่ใจและความโปร่งใสที่จะเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของประเทศไทย

การที่บริษัทแต่ละบริษัทจะกระทำการใด ๆ ตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ จำเป็นต้องมีหัวใจหลักในการวางแผนและบริหารงาน นั่นคือ คณะกรรมการซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ถือหุ้นเพื่อเป็นตัวแทนในการควบคุมการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายเป็นสำคัญ หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีได้กำหนดคุณสมบัติ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และองค์ประกอบของคณะกรรมการไว้ในระดับหนึ่งแล้ว เช่น ขนาดของคณะกรรมการ สัดส่วนของกรรมการอิสระ เป็นต้น (The Stock Exchange of Thailand, 2012) ซึ่งการให้ความสำคัญในเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการที่ดีจะเป็นอีกส่วนหนึ่งในการสนับสนุนมาตรการการสร้างระบบกำกับดูแลกิจการที่ดีตามหลักบรรษัทภิบาล เพื่อประโยชน์สูงสุดของบริษัทและผู้มีส่วนได้เสียโดยรวม แต่อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบของคณะกรรมการผู้มีส่วนอำนาจในการตัดสินใจของแต่ละบริษัทจะมีลักษณะแตกต่างกันตามโครงสร้างของบริษัท คณะกรรมการของบริษัทซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนในการแสดงทัศนคติต่อการตัดสินใจร่วมกันของบริษัทอาจมีทัศนคติที่เห็นตรงกันหรือเห็นต่างกันไป ในแต่ละเรื่องที่จะต้องมีการตัดสินใจ รวมถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นมุมมองด้านหนึ่งของความมั่นคงของกิจการที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียหลาย ๆ ฝ่าย ดังนั้น ลักษณะคณะกรรมการจึงไม่เพียงแต่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบริษัทว่าจะเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม แต่ลักษณะคณะกรรมการก็ยังสามารถมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

การศึกษาการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Bhumiwat, 2010; Chobpichien, 2014; Chobpichien, Kumboon, Kamyang, Ruanghiran, & Tiwasan, 2009; Chuangmuthita, 2007; Hitapong, 2006; Iranoppaiboon, 2005; Kingkaew & Phadoongsitthi, 2012; Naklerd & Suttipun, 2016; Pungjitprapai, 2008; Ratchatawan, 2006; Suttipun, 2012; Suttipun & Saelee, 2015; Suttipun & Stanton, 2012) ซึ่งเป็นตลาดทุนหลักที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เพื่อเป็นแหล่งระดมทุนระยะยาวของบริษัทขนาดใหญ่ที่มีทุนชำระแล้วหลังการเสนอขายหลักทรัพย์ที่ออกใหม่ต่อสาธารณชนเป็นครั้งแรก (IPO) ตั้งแต่ 300 ล้านบาทขึ้นไปแต่การศึกษาของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอยังคงมีอยู่อย่างจำกัด (Onrootee & Suttipun, 2014: 12-13) โดยตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการภายหลังในปี พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นเสมือนจุดเริ่มต้นและเป็นแหล่งระดมทุนทางเลือกของธุรกิจขนาดกลางและเล็กที่มีศักยภาพ ที่มีทุนชำระแล้วหลัง IPO ตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป (The Stock Exchange of Thailand, 2017) ทั้งนี้ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

เอ็ม เอ ไอ จะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลต่อประชาชน เช่นเดียวกับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยยึดหลักการเปิดเผยข้อมูลที่มีความชัดเจน โปร่งใส และเพียงพอ เพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจของนักลงทุนและสนับสนุนเรื่องการเผยแพร่ข่าวสาร องค์ความรู้และบทวิเคราะห์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ถึงแม้ว่าจะกล่าวได้ว่า คุณภาพของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ไม่แตกต่างจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างอย่างชัดเจนในเรื่องของทุนชำระแล้วหลัง IPO ระหว่างทั้ง 2 ตลาดอาจมีผลต่อลักษณะ โครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการ รวมทั้งระดับการเปิดเผย ข้อมูลสิ่งแวดล้อม

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งในแง่ของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของประเทศไทยและแนวทาง ในการจัดการและการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ความคาดหวังเกี่ยวกับอิทธิพลของลักษณะคณะกรรมการ ต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเลือกที่จะศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาขอบเขตและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม และทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ซึ่งนำมาสู่คำถามงานวิจัย 2 คำถามหลักนั่นก็คือ (1) การเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 มีการเปิดเผยหรือไม่ ถ้ามี มีขอบเขต การเปิดเผยอย่างไรและอยู่ในระดับใด และ (2) ลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ถ้ามีเป็นไปในทิศทางใด โดยการศึกษาขอบเขต ระดับ และพัฒนาการของระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผย ข้อมูลสิ่งแวดล้อมโดยการอภิปรายผ่านทฤษฎีความชอบธรรมหรือทฤษฎีขอบด้วยกฎหมายจะช่วยให้ผู้บริหาร ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ และกิจการประเภทอื่น ๆ สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ เป็นแนวทางปรับปรุงการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม รวมทั้งยังมุ่งหวังให้ผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ เกิดแรงผลักดัน กระตุ้นให้บริษัทตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาขอบเขตและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558

2. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

การทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีความชอบธรรมหรือทฤษฎีชอบด้วยกฎหมาย (Legitimacy Theory) มาเพื่ออธิบายระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปี และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยทฤษฎีความชอบธรรม กล่าวถึงที่มาของอำนาจของบริษัทในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล ว่าอำนาจดังกล่าวมาจากสังคมในลักษณะของใบอนุญาตชั่วคราวภายใต้เงื่อนไขในการดำเนินธุรกิจของบริษัทที่ต้องเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมโดยรวม (Deegan, 2002: 292-293) ทฤษฎีนี้ถูกนำมาใช้กับการศึกษานี้ เนื่องจากทฤษฎีความชอบธรรมเป็นหลักในการยึดถือแนวทางในการปฏิบัติของบริษัทในการอธิบายถึงการกำกับดูแลที่ดี รวมทั้งเชื่อมโยงไปสู่การเปิดเผยข้อมูลที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม บุคคลในสังคม และผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง โดยผู้บริหารหรือคณะกรรมการของบริษัทจำเป็นต้องสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนได้เสียตามที่คาดหวัง ไม่ว่าจะเป็นด้านสินค้าและบริการ หรือด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม คณะกรรมการจึงควรให้ความสำคัญกับกระบวนการในการส่งเสริมนโยบายโดยเน้นความโปร่งใสของบริษัท รวมทั้งกำหนดสิ่งที่ไม่พึงปฏิบัติที่อาจกระทบหรือละเมิดสิทธิของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจเนื่องมาจากอำนาจในการเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายของสังคม ซึ่งทฤษฎีความชอบธรรมนี้จะเป็นตัวช่วยในการให้คำชี้แนะต่อบริษัทได้ดีในแง่ของกฎหมายว่าบริษัทควรจะทำปฏิบัติอย่างไรให้ตรงตามหลักการปฏิบัติที่กฎหมายกำหนด โดยการศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย มีการนำทฤษฎีความชอบธรรมไปใช้อธิบายผลการศึกษาเชิงประจักษ์ อาทิ Naklerd and Suttipun (2016: 25) Suttipun and Saelee (2015: 698) และ Suttipun and Stanton (2012: 111-112)

ดังนั้น ทฤษฎีความชอบธรรมจึงถูกนำมาใช้ในการศึกษาเพื่ออธิบายตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อแสดงถึงทัศนคติการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่เป็นความชอบธรรมของบริษัท สะท้อนให้ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจระหว่างบริษัทกับสังคม รวมทั้งเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเกิดความเชื่อมั่นว่าบริษัทจะสามารถดำรงอยู่อย่างยั่งยืนในสังคม

2. สมมติฐานงานวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยสนใจทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยผู้วิจัยสนใจศึกษาลักษณะคณะกรรมการ ได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการความเป็นอิสระของคณะกรรมการ สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นอิสระที่ไม่ได้เป็นผู้บริหารสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นผู้บริหารสัดส่วนการถือหุ้นโดยสมาชิกครอบครัวจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการและสัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของกิจการและประเภทอุตสาหกรรม การศึกษามีการพัฒนาสมมติฐาน ดังนี้

ขนาดของคณะกรรมการ

จากการศึกษาของ Chuangmuthita (2007: 79) และ Suttipun and Saelee (2015: 697-698) พบว่า ขนาดของคณะกรรมการไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี และการรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามลำดับแต่ค้านกับงานวิจัยของ Naklerd and Suttipun (2016: 21-23) พบว่า ขนาดของคณะกรรมการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ Chobpichien (2014: 98) และ Chobpichien et al. (2009: 398) ที่พบว่าขนาดของคณะกรรมการบริษัทที่ใหญ่กว่ามีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมอยู่ในระดับที่สูงกว่าบริษัทที่มีขนาดของคณะกรรมการบริษัทที่เล็กกว่า จากการศึกษาดังกล่าว จึงตั้งสมมติฐานว่า

H1: มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างขนาดของคณะกรรมการกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ความเป็นอิสระของคณะกรรมการ

จากการศึกษาของ Suttipun and Saelee (2015: 697-698) ซึ่งพิจารณาความเป็นอิสระของคณะกรรมการ โดยการแยกบทบาทของประธานกรรมการบริษัทใหญ่กับกรรมการที่เป็นฝ่ายบริหารนั้น ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการกับระดับการเปิดเผยข้อมูลการรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่นเดียวกับ Naklerd and Suttipun (2016: 21-23) ที่พบว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการที่ประธานกรรมการบริษัทใหญ่กับประธานกรรมการผู้จัดการไม่เป็นบุคคลเดียวกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม แต่ค้านกับงานวิจัยของ Bhumiwat (2010: 24-25) และ Chuangmuthita (2007: 80-81) พบว่าประธานกรรมการที่เป็นคนละคนกับกรรมการผู้จัดการมีการเปิดเผยข้อมูลมากกว่าประธานที่เป็นคนเดียวกันกับกรรมการผู้จัดการจากการศึกษาดังกล่าว จึงตั้งสมมติฐานว่า

H2: มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นอิสระที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร

จากการศึกษาของ Suttipun and Saelee (2015: 697-698) ไม่พบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นอิสระที่ไม่ได้เป็นผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลการรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ค้านกับ Chuangmuthita (2007: 80) พบว่าสัดส่วนกรรมการอิสระของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดเผยการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสังคมของ Chobpichien (2014: 98) และ Chobpichien et al. (2009: 400) และการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของ Naklerd and Suttipun (2016: 21-23) ซึ่งพบว่าสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นอิสระที่ไม่ได้เป็นผู้บริหารที่มากกว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการเปิดเผยข้อมูลข้างต้น จากการศึกษาดังกล่าว จึงตั้งสมมติฐานว่า

H3: มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นอิสระที่ไม่ได้เป็นผู้บริหารกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นผู้บริหาร

จากการศึกษาของ Chuangmuthita (2007: 79-80) พบว่าสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นผู้บริหารของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเปิดเผยการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สอดคล้องกับ Chobpichien et al. (2009: 399) สนับสนุนว่าบริษัทที่มีสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นผู้บริหารสูงกว่าจะมีอิทธิพลให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสังคมในระดับที่ต่ำกว่าจากการศึกษาดังกล่าว จึงตั้งสมมติฐานว่า

H4: มีความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นผู้บริหารกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

สัดส่วนการถือหุ้นโดยสมาชิกครอบครัว

จากการศึกษาของ Chobpichien et al. (2009: 401) พบว่า สัดส่วนของสมาชิกครอบครัวมีอิทธิพลเชิงลบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสังคม สอดคล้องกับ Chobpichien (2014: 98-99) ซึ่งพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอัตราส่วนของสมาชิกครอบครัวกับระดับการเปิดเผยข้อมูลภาคสมัครใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมจากการศึกษาดังกล่าว จึงตั้งสมมติฐานว่า

H5: มีความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นโดยสมาชิกครอบครัวกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการ

จากการศึกษาของ Naklerd and Suttipun (2016: 21-23) พบว่า จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการ ไม่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม แต่ค้ำกับงานของ Chobpichien et al. (2009: 402) พบว่า อัตราส่วนจำนวนครั้งการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสังคม จากการศึกษาดังกล่าว จึงตั้งสมมติฐานว่า

H6: มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

สัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ

จากการศึกษาของ Naklerd and Suttipun (2016: 21-23) และ Onrootee & Suttipun (2014: 18) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ในขณะที่งานของ Palawan (2004: 77-78) พบว่า ตัวแปรสัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลรวมและระดับการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจ แต่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามข้อบังคับ ซึ่งค้ำกับงานของ Hitapong (2006: 105) พบว่า บริษัทที่มีการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติในสัดส่วนที่สูงมีการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักลงทุน จากการศึกษาดังกล่าว จึงตั้งสมมติฐานว่า

H7: มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ขนาดของกิจการ

จากการศึกษาของ Kingkaew and Phadoongsitthi (2012: 18-19) Naklerd and Suttipun (2016: 22-23) และ Suttipun (2012: 61-62) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม แต่ค้ำกับงานของ Palawan (2004: 77-78) สรุปว่า ขนาดของกิจการเป็นคุณลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามข้อบังคับและตามความสมัครใจ ในรายงานประจำปี เช่นเดียวกับ Bhumiwat (2010: 24, 26) ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ Hitapong (2006: 106) ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลในบทความและการวิเคราะห์ของฝ่ายบริหาร Pungjitprapai (2008: 52-53) ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมและสังคม Saefu (2014: 63-64) ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง และ Suttipun and Stanton (2012: 111) ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม พบว่า

ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลข้างต้นจากการศึกษาดังกล่าว จึงตั้งสมมติฐานว่า

H8: มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างขนาดของกิจการกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ประเภทอุตสาหกรรม

จากการศึกษาของ Palawan (2004: 80) พบว่า ค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามข้อบังคับของกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีการเปิดเผยข้อมูลไม่มีความแตกต่างกัน แต่ในดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจ และดัชนีการเปิดเผยข้อมูลรวมของแต่ละอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่งานของ Suttipun and Stanton (2012: 111) ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างประเภทอุตสาหกรรมกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม แต่ค้านกับงานของ Kingkaew and Phadoongsitthi (2012: 18-19) Naklerd and Suttipun (2016: 22-23) Suttipun (2012: 61-62) และ Suttipun and Saelee (2015: 697-698) พบว่า ประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมสูง มีการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจหรือข้อมูลสิ่งแวดล้อม สูงกว่าประเภทอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมต่ำ จากการศึกษาดังกล่าว จึงตั้งสมมติฐานว่า

H9: มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างประเภทอุตสาหกรรมกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้ใช้ประชากร คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 ทั้งนี้ ณ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2558 มีประชากรรวมทั้งสิ้น 120 บริษัท โดยมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามเงื่อนไขทั้ง 2 ข้อดังต่อไปนี้

1. เป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ตลอดระยะเวลา 4 ปีของการวิจัย คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 และ

2. เป็นบริษัทที่มีรายงานประจำปี งบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินครบถ้วนตลอดระยะเวลาของการวิจัย

หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดข้างต้น จะไม่รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ดังนั้น มีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่เป็นไปตามเงื่อนไข 73 บริษัท จากประชากร 120 บริษัทโดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อ

ต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ ซึ่งได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี จำนวน 41 บริษัท และอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรจำนวน 32 บริษัท

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานประจำปี งบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 เนื่องจากปี พ.ศ. 2555 เป็นปีที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประเมินของโครงการ ASEAN Corporate Governance Scorecard โดยเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นแหล่งในการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 73 บริษัทดังกล่าว เนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลได้ โดยการศึกษาในครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559

การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีการนับจำนวนคำ เพื่อนับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นตัวเงินในรายงานประจำปี ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับในการรวบรวมข้อมูล เพื่อแสดงถึงการเปิดเผยระดับของข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินได้ดี แต่จะไม่สามารถวัดคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในอดีต นำมาสู่เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีการวัดค่าของตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะคณะกรรมการทั้งหมดจำนวน 7 ตัวแปร และวัดค่าตัวแปรควบคุมจำนวน 2 ตัวแปร โดยมีวิธีที่ใช้ในการวัดตัวแปร ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวแปรและวิธีที่ใช้ในการวัดตัวแปร

ตัวแปร	วิธีที่ใช้ในการวัดตัวแปร
ตัวแปรตาม:	
การเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม	การนับจำนวนคำ (Suttipun, 2012)
ตัวแปรอิสระ:	
ขนาดของคณะกรรมการ	จำนวนคณะกรรมการ (Chuangmuthita, 2007)
ความเป็นอิสระของคณะกรรมการ	1) ประธานกรรมการบริษัทเป็นคนเดียวกับประธานกรรมการผู้จัดการ 2) ประธานกรรมการบริษัทเป็นคนละคนกับประธานกรรมการผู้จัดการ (Chuangmuthita, 2007)
สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นอิสระที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร	ร้อยละของกรรมการที่เป็นอิสระต่อคณะกรรมการทั้งหมด (Chuangmuthita, 2007)
สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นผู้บริหาร	ร้อยละของกรรมการที่เป็นผู้บริหารต่อคณะกรรมการทั้งหมด (Chuangmuthita, 2007)
สัดส่วนการถือหุ้นโดยสมาชิกครอบครัว	ร้อยละของกรรมการที่เป็นสมาชิกครอบครัวต่อคณะกรรมการทั้งหมด (Chobpichien et al., 2009)
จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการ	จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการ (Naklerd & Suttipun, 2016)
สัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ	ร้อยละของการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติต่อจำนวนหุ้นทั้งหมด (Palawan, 2004)
ตัวแปรควบคุม:	
ขนาดของกิจการ	จำนวนสินทรัพย์รวมของกิจการ (Palawan, 2004)
ประเภทอุตสาหกรรม	1) อุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี 2) อุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูงได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร (Suttipun & Stanton, 2012)

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนคำของการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม 9 หมวด ประกอบด้วย หมวดพลังงาน หมวดการปล่อยก๊าซ

น้ำทิ้งและของเสีย หมวดวัสดุ หมวดสินค้าและบริการ หมวดน้ำ หมวดการขนส่ง หมวดความร่วมมือ หมวดความหลากหลายทางชีวภาพ และหมวดอื่น ๆ ในรายงานประจำปี งบการเงิน และหมายเหตุประกอบ งบการเงิน เพื่อศึกษาขอบเขตและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 และใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยได้สมการพยากรณ์ 2 สมการ ซึ่ง Model B ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการประกอบด้วย ลักษณะคณะกรรมการทั้ง 7 ตัวแปร กับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ เช่นเดียวกับ Model A และเพิ่มการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุม ประกอบด้วย ขนาดของกิจการและประเภทอุตสาหกรรมกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ Model เพื่อควบคุมผลกระทบของลักษณะของกิจการดังกล่าวที่อาจมีต่อตัวแปรตาม สมการพยากรณ์สามารถแสดงได้ดังนี้

$$\text{Model A: } Y = a + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \beta_7 X_7 + \varepsilon$$

$$\text{Model B: } Y = a + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \beta_7 X_7 + \beta_8 X_8 + \beta_9 X_9 + \varepsilon$$

โดยที่

Y = ระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม

X_1 = ขนาดของคณะกรรมการ

X_2 = ความเป็นอิสระของคณะกรรมการ

X_3 = สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นอิสระที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร

X_4 = สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นผู้บริหาร

X_5 = สัดส่วนการถือหุ้นโดยสมาชิกครอบครัว

X_6 = จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการ

X_7 = สัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ

X_8 = ขนาดของกิจการ

X_9 = ประเภทอุตสาหกรรม

ε = ความคาดเคลื่อน

ผลการศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานประจำปีงบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 จำนวน 73 บริษัท ผลการศึกษานำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาขอบเขตและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558

ตารางที่ 2 ขอบเขตและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม

หมวดการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม	ระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ยของจำนวนคำ)				
	พ.ศ. 2555	พ.ศ. 2556	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558	รวม
1. หมวดพลังงาน	19.99	83.62	119.60	125.48	348.69
2. หมวดการปล่อยก๊าซ น้ำทิ้งและของเสีย	9.62	33.38	51.23	77.78	172.01
3. หมวดวัสดุ	1.37	10.12	15.07	17.54	44.10
4. หมวดสินค้าและบริการ	0.00	5.73	6.78	14.75	27.26
5. หมวดน้ำ	0.00	0.97	3.43	4.26	8.66
6. หมวดการขนส่ง	0.00	1.04	2.05	2.27	5.36
7. หมวดความร่วมมือ	0.60	1.04	0.95	0.95	3.54
8. หมวดความหลากหลายทางชีวภาพ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
9. หมวดอื่น ๆ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
รวม	31.58	135.90	199.11	243.03	609.62

การศึกษาขอบเขตและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอแบ่งการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมเป็น 9 หมวด ประกอบด้วย หมวดพลังงาน หมวดการปล่อยก๊าซ น้ำทิ้งและของเสีย หมวดวัสดุ หมวดสินค้าและบริการ หมวดน้ำ หมวดการขนส่ง หมวดความร่วมมือ หมวดความหลากหลายทางชีวภาพ และหมวดอื่น ๆ ผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีการนับจำนวนคำ ดังแสดงในตารางที่ 2 พบว่า เมื่อพิจารณาแยกตามแต่ละหมวดการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมแล้วนั้น หมวดพลังงานมีระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 สูงที่สุด เท่ากับ 19.99 คำ

83.62 คำ 119.60 คำ และ 125.48 คำ ตามลำดับ รองลงมา คือ หมวดการปล่อยก๊าซ น้ำทิ้งและของเสีย เท่ากับ 9.62 คำ 33.38 คำ 51.23 คำ และ 77.78 คำ ตามลำดับ ทั้งนี้ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมใน 2 หมวด ได้แก่ หมวดความหลากหลายทางชีวภาพ และหมวดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งหมด พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 เท่ากับ 31.58 คำ 135.90 คำ 199.11 คำ และ 243.03 คำตามลำดับโดยปริมาณการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี และปริมาณการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ของปี พ.ศ. 2556 ที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2555 มีสัดส่วนปริมาณการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นมากที่สุดถึง 4.30 เท่าหรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 330.34

2. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวแปร	Model A		Model B	
	β	t(sig)	β	t(sig)
ค่าคงที่ (a)	398.70	1.721(.900)	441.283	1.932(.058)
ขนาดของคณะกรรมการ (X_1)	-12.802	-.937(.352)	-11.772	-.877(.384)
ความเป็นอิสระของคณะกรรมการ(X_2)	-46.362	-.618(.539)	-47.718	-.632(.530)
สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นอิสระที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร (X_3)	-2.175	-.930(.356)	-1.810	-.786(.435)
สัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นผู้บริหาร (X_4)	-.144	-.088(.930)	-.264	-.164(.871)
สัดส่วนการถือหุ้นโดยสมาชิกครอบครัว (X_5)	1.055	1.169(.247)	.788	.876(.385)
จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการ (X_6)	-2.353	-.353(.725)	-1.697	-.238(.813)
สัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ (X_7)	-5.066	-1.602(.114)	-5.837	-1.836(.071)
ขนาดของกิจการ (X_8)			.016	.889(.377)
ประเภทอุตสาหกรรม (X_9)			-2.118	-2.000(.050*)
		Model A		Model B
R Square		.096		.163
Adjusted R Square		-.002		.043
F-value		1.982(.065)		2.560(.050*)

*นัยสำคัญที่ระดับ 0.05, **นัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยจึงมีการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะคณะกรรมการแต่ละตัวและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม โดยใช้เมทริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งพบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรในแต่ละตัวมีค่าความสัมพันธ์น้อยกว่า 0.80 ซึ่งแสดงว่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางจึงไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุจากผลการตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูลโดยใช้ Histogram, Boxplot, Normal Probability Plot และ Detrended Normal Plot พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงใกล้เคียงแบบปกติ และจากการทดสอบเงื่อนไขความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระโดยใช้ค่าขยายตัวของความแปรปรวน (VIF) และค่าความคลาดเคลื่อนยินยอม (Tolerance) พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระมีค่าตั้งแต่ 1.158 ถึง 1.433 ซึ่งไม่สูงเกินปกติ และค่า Tolerance มีค่าตั้งแต่ 0.698 ถึง 0.864 ซึ่งไม่ต่ำเกินปกติ ดังนั้น ผลลัพธ์ที่ได้จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าการศึกษาค้างนี้สามารถใช้การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณได้

จาก Model A ในตารางที่ 3 แสดงผลจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการทั้ง 7 ตัวแปร กับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้างต้น กับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงไม่ยอมรับสมมติฐาน H1, H2, H3, H4, H5, H6 และ H7 จากการวิเคราะห์ความสามารถในการพยากรณ์ตัวแปรตามจากตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เนื่องจากค่า F-value ของ Model A เท่ากับ 1.982 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงไม่เหมาะสมที่จะนำสมการเส้นตรงของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามของ Model A มาใช้ในการทดสอบ

จาก Model B ในตารางที่ 3 แสดงผลจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการประกอบด้วยลักษณะคณะกรรมการทั้ง 7 ตัวแปรเช่นเดียวกับ Model A ตัวแปรควบคุม ประกอบด้วย ขนาดของกิจการและประเภทอุตสาหกรรมกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการทั้ง 7 ตัวแปรและตัวแปรควบคุม คือ ขนาดของกิจการ กับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และผลการศึกษาพบว่าตัวแปรควบคุม คือ ประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงไม่ยอมรับสมมติฐาน H1, H2, H3, H4, H5, H6, H7, H8 และ H9 จากการวิเคราะห์ความสามารถในการพยากรณ์ตัวแปรตาม

จากตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าความสามารถในการพยากรณ์ใน Model B เท่ากับร้อยละ 4.30 และตัวแปรอิสระ ตัวแปรควบคุม และตัวแปรตามสามารถใช้ในการทดสอบสมการเชิงเส้นตรงได้ เนื่องจากค่า F-value ของ Model B เท่ากับ 2.560 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขอบเขตและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2558 และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ผลการศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม โดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีการนับจำนวนคำเพื่อบริมาณจำนวนของข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินของข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า หมวดที่มีการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ หมวดพลังงาน ในขณะที่ไม่พบการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในหมวดความหลากหลายทางชีวภาพ และหมวดอื่น ๆ ในภาพรวมทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เอ็ม เอ ไอ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี จากการเปิดเผยโดยเฉลี่ยเพียง 31.58 คำ ในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็นเปิดเผยโดยเฉลี่ยสูงถึง 243.03 คำ ในปี พ.ศ. 2558 สอดคล้องกับการศึกษาของ Naklerd and Suttipun (2016: 18-19) ที่พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึงปี พ.ศ. 2556 บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีแนวโน้มการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในปริมาณที่สูงขึ้น โดยการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมและสังคมที่แสดงในรายงานประจำปีนั้นจะช่วยสร้างภาพพจน์ในเชิงบวกให้กับบริษัท นอกจากนี้ยังพบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของปี พ.ศ. 2556 ที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2555 มีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) รวมทั้งการที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2555 โดยปรับปรุงเพิ่มเติมในส่วนของแนวปฏิบัติที่ดีทั้ง 5 หมวด ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ASEAN Corporate Governance Scorecard ซึ่งเป็นผลให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นถึง 4.30 เท่า ในปี พ.ศ. 2556 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2555

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ซึ่งค้านกับงานวิจัยโดยส่วนใหญ่ในอดีตซึ่งพบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างลักษณะคณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เช่น การศึกษาของ Chobpichien et al. (2009: 398-402) พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างขนาดของคณะกรรมการสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นอิสระที่ไม่ได้เป็นผู้บริหารสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นผู้บริหารสัดส่วนการถือหุ้นโดยสมาชิกครอบครัวจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการ และระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสังคม การศึกษาของ Bhumiwat (2010: 24-25) และ Chuangmuthita (2007: 80-81) พบความสัมพันธ์เชิงบวกที่มีนัยสำคัญระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการ และระดับการเปิดเผยข้อมูลการศึกษาของ Hitapong (2006: 105) พบความสัมพันธ์เชิงบวกที่มีนัยสำคัญระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ และระดับการเปิดเผยข้อมูล เป็นต้น สำหรับการศึกษาคั้งนี้ที่พบว่าลักษณะคณะกรรมการไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม อาจเนื่องมาจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยทั่วไปมีขนาดเล็กกว่าและมีผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องจำนวนน้อยกว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แรงกดดันทางสังคมและความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ยังมีอยู่น้อยมากเมื่อเทียบกับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้น บทบาทของคณะกรรมการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จึงยังคงไม่ให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเท่าที่ควรส่งผลให้ลักษณะคณะกรรมการทั้ง 7 ตัวแปรไม่มีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัท

สำหรับตัวแปรควบคุมขนาดของกิจการ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ค้านกับ Pungjitprapai (2008: 52-53) และ Suttipun and Stanton (2012: 111) ซึ่งพบความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างขนาดของกิจการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นกลุ่มบริษัทที่มีขนาดที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงส่งผลให้ระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมไม่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม การศึกษาในครั้งนี้พบความสัมพันธ์ของตัวแปรควบคุมที่ใช้คือ ประเภทอุตสาหกรรมในทิศทางตรงกันข้ามกับระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการศึกษาที่ได้รับไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Naklerd and Suttipun (2016: 22-23) และ Suttipun (2012: 61-62) ซึ่งพบความสัมพันธ์เชิงบวก

ระหว่างประเภทอุตสาหกรรมและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและขัดแย้งกับสมมติฐานงานวิจัยที่ตั้งไว้ กล่าวคือ กลุ่มประเภทอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร จะมีระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมต่ำในทางตรงกันข้าม กลุ่มประเภทอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี จะมีระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีกระบวนการดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ จึงทำให้อาจมีข้อมูลสิ่งแวดล้อมในแง่ลบมากกว่าเช่นกัน ดังนั้น บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูงจึงไม่ต้องการที่จะเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในแง่ลบซึ่งจะมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในแง่ลบต่อบริษัท และเลือกที่จะเปิดเผยเพียงข้อมูลสิ่งแวดล้อมเฉพาะที่มีการบังคับให้เปิดเผยตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ สามารถรายงานตามข้อกำหนดตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งสามารถเลือกที่จะรายงานข้อมูลสิ่งแวดล้อมในแง่บวกเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อสื่อสารให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานว่ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำและเพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาครั้งนี้ สนับสนุนทฤษฎีความชอบธรรม โดยสามารถอธิบายวัตถุประสงค์ของระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่เป็นความชอบธรรมของธุรกิจที่จะสามารถแสดงทัศนคติเพื่อสะท้อนให้สังคมได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ รวมถึงเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจระหว่างบริษัทและสังคม เพื่อแสดงถึงความตระหนักถึงการใส่ใจและความมั่นคงของบริษัทต่อสังคมให้เกิดความเชื่อมั่นในบริษัทว่าจะดำรงอยู่อย่างยั่งยืนในสังคมได้ และที่สำคัญ การศึกษาในครั้งนี้ยังเป็นประโยชน์ในด้านของการเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ และใช้เป็นฐานข้อมูลให้แก่นักวิจัยที่สามารถนำไปใช้ขยายขอบเขตของงานวิจัยในอนาคต

ในเชิงปฏิบัติ การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงขอบเขต ระดับและพัฒนาการของระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ รวมทั้งเปิดเผยความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะ

คณะกรรมการและระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ และกิจการประเภทอื่นสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม รวมถึงเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ เกิดแรงผลักดันกระตุ้นให้บริษัทตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

การศึกษานี้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาและสื่อที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากการศึกษานี้ มีกลุ่มตัวอย่างเพียง 73 บริษัท ซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยเก็บรวบรวมจากรายงานประจำปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2558 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอาจจะยังไม่มากนัก และยังมีสื่ออื่น ๆ เช่น รายงานเพื่อความยั่งยืน หรือ รายงานความรับผิดชอบต่อสังคม ที่บริษัทจัดทำขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ในการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมนอกจากนั้น ผลการศึกษานี้อาจไม่ครอบคลุมปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการศึกษานี้ครั้งต่อไปในอนาคต อาจพิจารณาเพิ่มช่วงระยะเวลาในการศึกษาข้อมูลให้มากขึ้น ศึกษาจากสื่อที่มีความหลากหลายมากขึ้น ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม รวมทั้งศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งพบความสัมพันธ์เชิงลบในการศึกษานี้ เพื่อให้ผลการศึกษา มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Bhumiwat, S. (2010). **The relationship between corporate governance and voluntary disclosures of listed companies in the Stock Exchange of Thailand.** (Master's Independent Study, Master of Accounting, Thammasat University). Retrieved from ThaiLIS. [in Thai]
- Chobpichien, J. (2014). The effect of scope of business operations as conglomerate on the relationship between corporate governance characteristics and voluntary disclosures in the annual reports about social responsibility of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. **Journal of Management Sciences Suratthani Rajabhat University**, 1(1), 85-108. [in Thai]
- Chobpichien, J., Kumboon, B., Kamyang, T., Ruanghiran, S. & Tiwasan, S. (2009). **The association among firm-specific characteristics, corporate governance characteristics and corporate social disclosures of listed companies in Thailand.** Accounting Curriculum, Faculty of Management Science, Suan Dusit Rajabhat University. [in Thai]

- Chuangmuthita, T. (2007). **The relationship between board composition and corporate governance of the listed companies in the Stock Exchange of Thailand.** (Master's Thesis, Master of Accountancy, Kasetsart University). Retrieved from ThaiLIS. [in Thai]
- Deegan, C. (2002). Introduction: the legitimising effect of social and environmental disclosures- a theoretical foundation. **Accounting, Auditing & Accountability Journal.** 15(3), 282-311.
- Hitapong, C. (2006). **The relationship between firm characteristics and information disclosure level in “ management discussion and analysis” of listed companies in the Stock Exchange of Thailand.** (Master's Thesis, Master of Accountancy, Chulalongkorn University). Retrieved from ThaiLIS. [in Thai]
- Iranoppailoon, A. (2005). **A study of environmental and social disclosures of listed companies in resource industry group in the Stock Exchange of Thailand.** (Master's Independent Study, Master of Accounting, Chiang Mai University). Retrieved from ThaiLIS. [in Thai]
- Kingkaew, T. & Phadoongsitthi, M. (2012). Factors influencing of voluntary environmental disclosure by listed companies in the Stock Exchange of Thailand. **In the 2nd National Graduate Research Conference 2012.** (pp. 1-24). Bangkok : Thammasat University. [in Thai]
- Naklerd, S. & Suttipun, M. (2016). An influence of corporate governance on environment disclosures of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. **Chulalongkorn Business Review.** 38(149),1-36. [in Thai]
- Onrootee, M. & Suttipun, M. (2014). The relationship between corporate governance and environmental disclosures in annual reports: A case study of company Listed on the Market for Alternative Investment. **In the 5th Hatyai National and International Conference.** (pp. 11-20). Hatyai: Hatyai University. [in Thai]
- Palawan, A. (2004). **The association between firm's characteristics and annual report disclosure level of the companies listed on the Stock Exchange of Thailand.** (Master's Thesis, Master of Accountancy, Chulalongkorn University). Retrieved from ThaiLIS. [in Thai]
- Pungjitprapai, P. (2008). **Factors affecting environmental and social disclosures of listed companies in resource industrial group industrial goods group and real estate and construction**

- group on the Stock Exchange of Thailand.** (Master's Independent Study, Master of Accounting, Chiang Mai University). Retrieved from ThaiLIS. [in Thai]
- Ratchatawan, J. (2006). **A comparison of factors that affect the quality of environmental disclosure in manufacturing industry and that inservice industry: An empirical research of companies listed in the Stock Exchange of Thailand.** (Master's Thesis, Master of Accountancy, Chulalongkorn University). Retrieved from ThaiLIS. [in Thai]
- Saefu, S. (2014). **Sufficiency Economy Philosophy disclosures: A case study of listed companies in the Stock Exchange of Thailand (SET).** (Master's Thesis, Master of Accountancy, Prince of Songkla University). Retrieved from ThaiLIS. [in Thai]
- Suttipun, M. (2012). Environmental disclosures in corporate annual reports: A study of top 50 companies listed in the Stock Exchange of Thailand. **Chulalongkorn Business Review.** 34(2), 47-66. [in Thai]
- Suttipun, M. & Saelee, S. (2015). Effects of corporate governance on sustainable development reporting in Thailand. **Corporate Ownership & Control.** 13(1-6), 692-700.
- Suttipun, M. & Stanton, P. (2012). Determinants of environmental disclosure in Thai corporate annual reports. **International Journal of Accounting and Financial Reporting.** 2(1), 99-115.
- The Stock Exchange of Thailand. (2012). **The principles of good corporate governance for listed companies 2012.** [On-line]. Available: https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/cg/files/2013/CGPrinciple2012Thai-Eng.pdf [2017, June 29]. [in Thai]
- The Stock Exchange of Thailand. (2017). **Listing.** [On-line]. Available: https://www.set.or.th/en/faqs/listing_p1.html [2017, June 23].